

ZJAZD STOWARZYSZENIA POLSKICH MUZYKÓW KOŚCIELNYCH
(Częstochowa, 8-10 września 2010)

Od 8 do 10 września 2010 r. na Jasnej Górze odbył się kolejny doroczny zjazd muzyków – członków Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych (SPMK). Było to już kolejne spotkanie ludzi (poprzednie miały miejsce m.in. w Licheniu i Pelplinie), którym bliska jest muzyka liturgiczna: organistów, dyrygentów, nauczycieli akademickich działających w tym obszarze.

Zjazd tradycyjnie rozpoczął się odśpiewaniem *Veni Creator*. Następnie, prezes SPMK, ks. prof. dr hab. Antoni Reginek powitał uczestników zjazdu, zwięźle przedstawił program trzydniowego spotkania oraz w obecności podprzeora klasztoru, o. Sebastiana Mateckiego, podziękował gospodarzom – ojcom paulinom – za stworzenie doskonałych warunków dla przeprowadzenia obrad. O. Sebastian, w imieniu przeora Jasnej Góry, odwzajemnił słowa powitania i życzył owocnych obrad.

Trzeba dodać, że tegoroczny program zjazdu SPMK różnił się od poprzednich dołączonym blokiem prezentacji muzycznych oraz udziałem w codziennej liturgii zespołów wokalnych. Już pierwszego dnia zjazdu, członkowie Stowarzyszenia uczestniczyli we wspólnym wykonaniu *Completorium* kompozytora paulińskiego Eryka Briknera (1705-1760), pod liturgicznym przewodnictwem o. S. Mateckiego, z udziałem Jasnogórskiego Zespołu Wokalnego *Camerata* i Kapeli Jasnogórskiej (dyr. Jarosław Jasiura). Ojcowie paulini zadbali o przygotowanie materiałów nutowych niezbędnych do aktywnego uczestnictwa w liturgii; nadto, w przewidzianym czasie, przeprowadzone zostały próby wspólnego śpiewu.

Wydarzeniem artystycznym zjazdu o wysokiej randze był koncert zorganizowany drugiego dnia obrad w Sali Rycerskiej. Wykonawcy – muzycy Polskiej Orkiestry XVIII Wieku, pod dyrekcją Paula Esswooda, zaprezentowali odkryte niedawno na Jasnej Górze utwory *Missa in D* oraz *Litaniae Lauretanae* także kompozytora paulińskiego, o. Amando Ivancica (1727-1758). Przed koncertem, słowo wprowadzające wygłosił prof. dr hab. Remigiusz Pośpiech, od lat zajmujący się wydobywaniem na światło dzienne i całościowym opracowywaniem zabytków Kapeli Jasnogórskiej.

Koncert w całości zarejestrowany został przez TV TRWAM, wygląda więc na to, że zostanie udostępniony szerszej widowni.

Każdego dnia zjazdu członkowie Stowarzyszenia uczestniczyli w liturgii. Oprócz wspomnianej Komplety, drugiego dnia zjazdu modlili się Jutrzną pod przewodnictwem ks. prof. dr. hab. Ireneusza Pawlaka, honorowego prezesa SPMK. Wieczorem tego samego dnia, w Kaplicy Cudownego Obrazu, mszę świętą odprawił i homilię wygłosił Przewodniczący Komisji Episkopatu Polski ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, bp Stefan Cichy. W czasie mszy, wspólnie z Jasnogórskim Chórem Chłopców *Pueri Claromontani* (dyr. Jarosław Jasiura), śpiewano *Mszę Polską* ks. Antoniego Chłondowskiego. Chór wykonał ponadto kilka utworów, m.in. G. Fauré.

Ostatni dzień obrad rozpoczęła liturgia mszalna w języku łacińskim, także sprawowana w Kaplicy Cudownego Obrazu, pod przewodnictwem Ogólnopolskiego Duszpasterza Muzyków Kościelnych, o. Nikodema Kilnara. W czasie mszy świętej zaprezentował się Jasnogórski Kwartet *Cantus*, śpiewając części zmienne, natomiast wspólnie wykonano gregoriańską mszę X (*Alme Pater*).

Zasadniczym tematem tegorocznego zjazdu była *Problematyka i perspektywy repertuaru śpiewów liturgicznych*, niemniej w trakcie obrad nawiązano do zainicjowanej podczas zjazdu w Pelplinie (we wrześniu 2009 r.) kwestii konkursu na liturgiczną kompozycję instrumentalną. Już pierwszego dnia, podczas pierwszej sesji popołudniowej, której przewodniczył ks. prof. dr. hab. Antoni Reginek, zaprezentowany został – przygotowany przez prof. dr. hab. Juliana Gembalskiego – projekt odpowiedniego regulaminu. Pod nieobecność autora projektu, wprowadzono niewielkie korekty i postanowiono wdrożyć tę inicjatywę w roku 2011. W dyskusji nad tym projektem należy odnotować głos prof. dr. hab. Marty Kierskiej-Witczak, która przedstawiła projekt regulaminu konkursu na kompozycję liturgiczną do wykonania przez dzieci, jaki planuje przeprowadzić Akademia Muzyczna we Wrocławiu. W trakcie debaty wyłoniła się kwestia weryfikacji liturgicznej nowych kompozycji, kwestia, która podnoszona była także w późniejszych wystąpieniach.

Drugim wątkiem, który zainicjowany został jeszcze podczas ubiegłorocznego spotkania, był projekt redakcji nowej *Instrukcji o muzyce liturgicznej*. Potrzeba nowego dokumentu kościelnego na ten temat sygnalizowana jest od dłuższego czasu przez kościelne środowiska muzyczne, głównie przez SPMK. Sesji poświęconej temu zagadnieniu przewodniczył ks. prof. Andrzej Filaber, który rok wcześniej podjął się trudu wstępnej redakcji takiego dokumentu; obecnie wskazał jedynie kierunek, w którym praca nad tym dokumentem powinna się potoczyć. Zaproponował stworzenie grup roboczych, których zadaniem byłoby przygotowanie tekstów poszczególnych działów *Instrukcji*.

Zasadniczą część obrad wypełniły przedłożenia i dyskusja na temat obecnego i nowo komponowanego repertuaru liturgicznego. O doświadczeniach festiwalowych muzyki sakralnej mówili w pierwszym dniu zjazdu ks. dr. Wiesław Hudek (o Festiwalu Twórczości Religijnej *Fide et Amore* w Żorach) oraz ks. prał. lic. Bogdan Kicingier (o Festiwalu *Muzyka w Starym Opactwie* w Rudach).

W drugim dniu zjazdu sesję poranną poprowadził ks. mgr Piotr Dębski. Jej tematem była koncepcja ogólnopolskiego zbioru śpiewów liturgicznych, a złożyły się na nią wystąpienia mgr Brygidy Tomali (*Wykorzystanie dostępnego repertuaru liturgicznego – problematyka mszy z udziałem dzieci*) oraz ks. prof. dr. hab. Roberta Bernagiewicza (*Zagadnienie weryfikacji nowopowstałego repertuaru liturgicznego*). O ile – mówił autor referatu – muzycy dysponują dziś odpowiednimi metodami i narzędziami analizy i oceny estetycznej wielogłosowych kompozycji, to w stosunku do monodii, szczególnie chorału gregoriańskiego, aparat krytyczny nie jest jeszcze wystarczająco wykształcony. Tym samym nie mają oni jednoznacznego wzorca kompozycji liturgicznej wykorzystującej bogactwo chorału. Prelegent próbował określić cechy wyznaczające odrębność takiego śpiewu: melodyka, podłoże tonalne, ethos śpiewów, rytmika oraz wzajemna zależność melodii i tekstu.

Bardzo interesujący referat podczas II sesji wygłosił zaproszony gość, ks. dr. hab. Andrzej Draguła, znawca kwestii transmisji liturgii w mediach audiowizualnych. Ukazał w nim pozytywne strony mszy świętej oglądanej w telewizji lub słuchanej w radio, ale także naświetlił zagrożenia,

jakie nieuchronnie niesie udział w liturgii transmitowanej. Podkreślał, że współczesna teologia operuje pojęciem partycypacji intencjonalnej, wyrażającej się w stosunku uczestnika (odbiorcy) nie do przekazu medialnego, lecz sprawowanego misterium, w którym z ważnych powodów osobiście uczestniczyć nie może.

Program zjazdu uwzględniał punkt odnoszący się do przyjęcia nowych członków Stowarzyszenia. Na wniosek Komisji Kwalifikacyjnej jednogłośnie przyjęto ośmiu nowych członków Stowarzyszenia. Uczestnicy zjazdu złożyli również gratulacje ks. Grzegorzowi Poźniakowi z okazji uzyskania przez niego stopnia doktora habilitowanego. Ponadto, ks. dr Mariusz Białkowski poinformował o przyszłorocznym IX Międzynarodowym Kongresie Śpiewu Gregoriańskiego, który po raz pierwszy odbędzie się w Europie Wschodniej w Poznaniu w dniach 30 maja – 4 czerwca.

Zjazd zakończył się zwiedzaniem biblioteki klasztornej oraz części zbiorów muzealnych – zabytkowego instrumentarium kapeli jasnogórskiej, po których oprowadził o. Nikodem. W słowie kończącym, ks. prof. dr hab. Antoni Reginek wyraził – na ręce o. Nikodema – wdzięczność ojcom paulinom za gościnę w Domu Pielgrzyma. Podziękował też wszystkim uczestnikom za udział w zjeździe, podkreślając, że liczba tegorocznych uczestników była wyraźnie wyższa niż w latach poprzednich, co napawa nadzieją na rozwój Stowarzyszenia.

Czesław Grajewski
Warszawa, UKSW